

Rapport

---

efter kvalitetsgranskning av undervisningen i
samhällsorienterande ämnen i årskurserna 7–9 i
den fristående skolan Nya Läroverket i Luleå
kommun

Innehåll

---

1. Inledning
2. Allmänna undervisningskvaliteter
  - 2.1. Trygg, stödjande och uppmuntrande lärandemiljö
  - 2.2. Tydlighet i mål och innehåll
  - 2.3. Individanpassning, stöd och utmaningar
  - 2.4. Återkoppling och reflektion över lärandet
3. Ämnesspecifika undervisningskvaliteter
  - 3.1. Ämnesspecifika förmågor
  - 3.2. Undervisningsmaterial
  - 3.3. Systematisk uppföljning
  - 3.4. Särskilt stöd
  - 3.5. Ämnesövergripande undervisning och samordning av ämnesområden

Bakgrundsuppgifter om kvalitetsgranskningen

Bakgrundsuppgifter om skolan Nya Läroverket

Syfte och frågeställningar

Metod och material

1. Inledning

Skolinspektionen genomför en kvalitetsgranskning av undervisningen av samhällsorienterande ämnen för årskurserna 7–9 i grundskolan. Granskningen av den fristående skolan Nya Läroverket ingår i detta projekt. Nya Läroverket besöktes den 4–7 och den 11–14 december 2012. I denna rapport redovisar inspektörerna sina iakttagelser, analyser och bedömningar.

Denna rapport består av två huvuddelar, en som belyser allmänna undervisningskvaliteter och en som belyser ämnesspecifika undervisningskvaliteter. Bakgrundsuppgifter om kvalitetsgranskningen och skolan, frågeställningar samt metod redovisas i slutet av denna rapport.

Observationer, Intervjuer och enkät

Under Skolinspektionens besök i Nya Läroverket genomfördes observationer under nio lektioner, fördelade på ämnena geografi och historia och till viss del religionskunskap. De flesta lektioner som observerades kom att avse historia med vissa inslag av religionskunskap. Elevgrupper i årskurs 7 och 9 besöktes.

Lektionerna pågick mellan 60 och 120 minuter. Undervisningsgrupperna omfattade mellan 17 och 23 elever och någon större frånvaro förekom inte. I två av de elevgrupper som observerades finns någon enstaka elev som riskerar att inte uppfylla kunskapskraven som lägst ska uppnås eller nå lägst betyget E. Alla lektioner genomfördes av lärare med behörighet att undervisa i ämnet.

Elever i årskurs 7 och 9, lärare i SO-ämnena samt rektorn intervjuades. Eleverna i årskurs 7 – 9 svarade även på en elektronisk enkät. Inspektörerna konstaterar att en del enkätsvar inte ser ut att överensstämma med den bild som framkommer utifrån intervjuer och lektionsobservationer. Dessa enkätsvar indikerar en mindre nöjdhet hos eleverna än vad observationer och intervjuer visar. Detta är något som skolan behöver följa upp och analysera.

2. Allmänna undervisningskvaliteter

Aspekter vid granskningen

- Trygg, stödjande och uppmuntrande lärandemiljö
- Tydlighet i mål och innehåll
- Individanpassning, stöd och utmaningar
- Återkoppling och reflektion över lärandet

2.1. Trygg, stödjande och uppmuntrande lärandemiljö

Exempel på indikatorer vid granskningen

- läraren skapar en positiv atmosfär
- läraren bemöter eleverna med respekt och främjar respekten mellan eleverna
- läraren har positiva förväntningar på eleverna och stöttar deras självförtroende
- läraren skapar motivation inför olika aktiviteter

Skolinspektionens bedömning

Lektionsobservationerna visar att det råder en positiv atmosfär på lektionerna och goda relationer mellan lärare och elever samt mellan eleverna. Lärarna tilltalar eleverna på ett positivt sätt, visar värme och empati samt lyssnar på vad eleverna har att säga. Under lektionsobservationerna råder det, med något undantag, studiero. I enkäten¹ uppger ca 85 procent av eleverna att det stämmer helt och hållet/ganska bra att läraren ser till att det är studiero på lektionerna. I intervju uttrycker eleverna att *"läraren är noga med att det ska vara ordning och lugnt och det är oftast så på SO:n"*. Vidare tycker 92 procent av eleverna att det stämmer helt och hållet/ganska bra att läraren uppmuntrar dem att säga vad de tycker. Eleverna får tydliga instruktioner och vet vad de ska arbeta med och är sysselsatta. De upplevs vara trygga i lärandemiljön, där de även vågar ta risker och göra misstag. I intervju uttrycker elever att *"alla vågar, ingen skrattar"*. Lärarna uttrycker att det är *"nolltolerans mot suckar och blickar"*.

Lektionsobservationerna visar vidare att lärarna strävar efter att skapa motivation inför olika aktiviteter. Elevenkäten visar att 76 procent av eleverna tycker att det stämmer mycket bra/ganska bra att lärarna är bra på att göra skolarbetet roligt. Lektionsobservationer visar på mestadels motiverade elever som arbetar engagerat med de uppgifter lärarna presenterar. Ofta inleds lektionen med en form av helklassgenomgångar där läraren först knyter an till det som hände förra lektionen. Eleverna sätts in i ett sammanhang och ges möjlighet att repetera, resonera, göra jämförelser och dra slutsatser genom att läraren ställer öppna frågor som för genomgången framåt. Läraren uppmuntrar eleverna att svara och ger positiv förstärkning på elevernas svar. Inspektörerna ser vid ett flertal tillfällen exempel på hur lärarna skickligt fångar upp elevernas svar och med hjälp av relevanta följdfrågor får eleverna att utveckla svaren så de blir av mer resonerande karaktär. I elevenkäten uppger drygt 95 procent av eleverna att det stämmer helt och hållet/ganska bra med att läraren är tydlig med att han/hon tror på att jag kan lära mig. Elever uttrycker i intervju att lärarna *"peppar alla att prata men tvingar inte"*.

Genomgångarna varierar genom att lärarna berättar, skriver på tavlan, visar digitala bilder, texter och filmsekvenser. Undervisningen i SO-ämnena är vid lektionsobservationerna i huvudsak organiserad i långa pass som därför är uppdelade i olika delmoment. Efter genomgången fortsätter lektionen oftast med att eleverna arbetar enskilt eller i grupp med uppgifter som lärarna förberett. Uppgifterna har karaktären av öppna frågor och eleverna kan ofta välja

---

¹ Skolinspektionens webbenkät med en svarsfrekvens på 83,3 procent (110/132)

mellan olika frågor. De uppmuntras också att komma med egna förslag på frågor att arbeta med. I elevenkäten uppger drygt 84 procent av eleverna att det stämmer helt och hållet/ganska bra att de själv får välja hur de ska lösa sin uppgift. Under lektionerna följer lärarna aktiviteten genom att cirkulera runt eleverna och lotsa eleverna vidare med frågor av karaktären *"Hur tror du att de tänkte"*, *"Fanns det alternativ"*, *"Skulle detta kunna hända idag"*, *"Varför snöar det"* etc. Även om elever inte hittar rätt svar eller inte kommer vidare så visar lärarna att de värdesätter elevernas försök och lotsar dem på ett konstruktivt sätt vidare utifrån varje elevs egna förutsättningar. Lärarna försöker också engagera passiva elever genom att via ett positivt bemötande få dessa elever att komma igång med arbetet. Enligt lärarna är det inte alltid de lyckas men för det mesta fungerar det om de är lyhörda och öppna för individuella anpassningar utifrån elevers intressen. Av elevenkäten framgår att drygt 84 procent av eleverna tycker att det stämmer helt och hållet/ganska bra att lärarna hjälper mig att på egen hand klara de utmaningar jag har i skolarbetet. I intervju med elever framkommer att *"De använder frågan varför, hela tiden för att vi ska tänka mer och ta reda på mer"*.

Aktuella händelser används som strategier för att sätta in undervisningen i ett sammanhang med exempel från aktuella samhällsfrågor som eleverna kan känna igen sig i. Exempelvis inleds en lektion med att läraren tar upp en notis han hittat i en morgontidning och relaterar den till det arbetsområde de just nu arbetar med och får på så sätt eleverna att diskutera hur historia påverkar oss idag.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att aspekten *trygg stödjande och uppmuntrande lärandemiljö* uppvisar mestadels starka sidor. Observationer och intervjuer med rektorn, lärare och elever visar att eleverna förfaller vara trygga. Lärarnas förhållningssätt till eleverna är en viktig bidragande faktor till det undervisningsklimat som råder under SO-undervisningen. Lärarna har kontroll över och leder lektionerna, vilket leder till en lärandemiljö där elever oftast inte stör undervisningen eller varandra i arbetet.

2.2. Tydlighet i mål och innehåll

Exempel på indikatorer vid granskningen

- läraren genomför en genomtänkt lektionsstart
- läraren genomför en välstrukturerad lektion
- läraren ger tydliga beskrivningar och förklaringar
- läraren kontrollerar att eleverna förstått
- läraren gör ett tydligt sammanfattande lektionsslut

Skolinspektionens bedömning

Vid samtliga lektionsobservationer genomförs en genomtänkt lektionsstart. Läraren hälsar eleverna välkomna, tydliggör vad som ska ske under lektionerna och gör i de flesta fall en återkoppling till tidigare eller kommande lektioner. Oftast finns dagens arbetsmoment och hålltider nedskrivna på tavlan. Dock förekommer det inte så ofta att lärarna tydligt anger målen för lektionen utifrån övergripande mål och kunskapskrav i läroplan och kursplaner. Däremot påminner lärarna eleverna om och hänvisar dem till den pedagogiska planering de fått och gått igenom i början av arbetsområdet. Planeringen innehåller också utdrag ur kursplanernas kunskapskrav för de olika betygen. Eleverna berättar att när de ska börja ett nytt arbetsområde så får de alltid en pedagogisk planering via mail som de sedan går igenom på lektionstid. De säger att lärarna *"berättar vilka delar från kursplanen vi ska jobba med, vad vi ska lära oss och vilka kriterier vi arbetar emot så vi alltid vet vad vi ska göra, varför och hur man får ett visst betyg"*.

De lektioner Skolinspektionen observerade bedöms som välstrukturerade och välplanerade. De följer huvudsakligen ett logiskt flöde med inledning, genomgång i helklass, sedan eget arbete och därefter görs ett tydligt sammanfattande avslut. De flesta lektioner innehåller elevaktiva helklassgenomgångar som varierar med hjälp av lärarens frågor till eleverna, bilder, artiklar, digitala presentationer, jordglob, kartor och filmsekvenser. Under de lektioner som observeras ger lärarna tydliga beskrivningar och förklaringar. De använder ett språk eleverna förstår och använder olika exempel för att förtydliga.

I de elevaktiva momenten är instruktionerna tydliga. Lärarna uppger att eftersom lektionerna vid Nya Läroverket i de flesta fall är långa, en del upp till 120 minuter, innehåller de flera olika arbetsmoment. Övergången mellan de olika planerade aktiviteterna genomfördes i huvudsak utan att ordningen stördes eller att lektionstid förlorades. Flera observerade lektioner ingår i en serie lektioner där eleverna arbetar enskilt med arbeten som ska resultera i muntlig och skriftlig examination. Vid sådana och andra enskilda elevuppgifter och gruppuppgifter går lärarna runt till eleverna och ställer utvecklande frågor, dels för att kontrollera om eleverna förstått uppgiften, dels för att stimulera eleverna att utveckla sitt resonemang. I elevenkäten uppger cirka 89 procent av eleverna att det stämmer helt och hållet/ganska bra att lärarna ger tydliga instruktioner hur eleven ska genomföra sina uppgifter.

Lektionsobservationerna visar vidare att lärarna i de allra flesta fallen gör ett tydligt lektionslut där lektionsinnehållet sammanfattas och anknyts till nästa lektion eller till något annat relevant sammanhang.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att aspekten *tydlighet i mål och innehåll* uppvisar mer starka än svaga sidor. SO-lärarna genomför genomtänkta lektionsstarter och välplanerade lektioner där det förekommer variation mellan lärarledda genomgångar och mer elevaktiva moment. Lärarna kontrollerar att eleverna förstår uppgifterna och lektionerna sätts in i ett större sammanhang genom att lärarna refererar till tidigare lektion och kommande lektioner. Dock förekommer det inte så ofta att lärarna tydligt anger målen för lektionen utifrån övergripande mål och kunskapskrav i läroplan och kursplaner.

2.3. Individanpassning, stöd och utmaningar

Exempel på indikatorer vid granskningen

- läraren ser till att arbetet under lektionen är tankemässigt utvecklande
- läraren anpassar undervisningen till eleverna i gruppen
- läraren ser till att elever med behov av stöd under lektionen får sådant

Skolinspektionens bedömning

Granskningen visar att i de arbetsuppgifter och examinationer inspektörerna tagit del av i huvudsak är av den karaktären att eleverna tankemässigt utvecklas. I några enstaka fall är uppgifterna till stora delar av faktakarakter där svaren finns angivna i läroboken. Det är enligt lärarna en medveten strategi att i årskurs 7 arbeta mer styrt med lärobok och instuderingsfrågor kopplade till texten för att eleverna, särskilt i oroliga grupper, ska känna sig trygga och våga gå vidare till de mer resonerande uppgifterna. Det är också vanligare att lärarna i årskurs 7 lägger upp undervisningen ämnesvis medan eleverna i årskurs 8 och 9 arbetar mer tematiskt med de olika SO-ämnena. Undervisningen i årskurs 9 är i högre grad organiserad så att eleverna ges möjlighet att reflektera och problematisera med utgångspunkt i uppgifter "utan tak". I elevintervjun uttrycker elever att *"arbetsuppgifterna är konstruerade så man kan lägga sig på olika nivåer, man kan ta med mer slutsatser och jämförelser. Välja hur man beskriver"*. Enkäten visar att cirka var femte elev inte tycker att undervisningen är SO-undervisningen är särskilt rolig. Enkäten visar också att ungefär lika många anser att *"läraren vet vad jag kan och ger mig uppgifter som är lagom svåra"*. Samtidigt framkommer det i intervju med elever att lärarna *"lär ut på intressant sätt"*. *Varierar med filmer och bildspel som de vet att vi lär oss mycket av", "de är också*

väldigt intresserad av sina ämnen, gillar att lära ut, Mycket humor som underlättar. Försöker lära ut på olika sätt så det passar alla". I elevenkäten uppger cirka 91 procent av eleverna att det stämmer helt och hållet/ganska bra att läraren hjälper mig i skolarbetet så mycket jag behöver.

I intervju med lärarna uppger de att de i sin planering av SO-undervisningen utgår från elevernas erfarenheter, intressen och behov. *"Inför kommande områden frågar vi eleverna hur de tänker. Tar reda på intressen och förkunskaper i samtal men vi ger ramar. Ger dem exempel på hur man kan tänka. Vi försöker tematiskt väva in olika perspektiv från de fyra SO-ämnena i åk 8 och 9 men samtidigt tydliggöra de olika ämnena. Låta intresse styra vart det tar vägen. I sjuan mer ämnesuppdelat."* I elevintervjuer säger elever att SO-lärarna är bra på elevinflytande *"I början av ett arbete frågar de. Hur vill ni göra det här? Man får påverka i allt. De är alltid öppna för nya idéer."* I dokumentstudier och lektionsobservationer framkommer också ett flertal exempel på hur lärarna tar tillvara elevernas erfarenheter, intressen och behov liksom att eleverna har stora möjligheter att påverka planering och genomförande av undervisningen. I elevenkäten svarar dock endast 59 procent av eleverna att det stämmer helt och håller/ganska bra att vi elever är med och påverkar vad vi ska arbeta med på lektionerna. Enkätsvaret indikerar att lärarna än tydligare behöver synliggöra hur de tar tillvara elevernas erfarenheter, intressen och behov och hur eleverna är med och påverkar undervisningens upplägg och genomförande.

Under de lektioner i årskurs 9 med det ämnesövergripande temat *"Människan i krig"* som observeras får eleverna i hög grad lära sig att söka efter information på flera olika sätt. De använder sig av material som lärarna själva producerat, läroboksmaterial, internet och en hel vagn med bredvidläsningsmaterial som lärarna plockat ihop för att passa elevernas olika behov av stöd och utmaningar. I elevintervju säger elever att *"det finns flera olika böcker som beskriver samma sak på olika nivåer, lättläst, normalelev eller för 50-åringar. Vi får tillräckliga utmaningar"*.

Lärarna visar stor flexibilitet då det gäller att anpassa undervisningen till både elevgruppen och den enskilde eleven. I elevenkäten framgår att cirka 85 procent av eleverna anser att det stämmer helt och hållet/ganska bra att de själva får välja hur de vill lösa sin uppgift. Lärarna ger flera exempel på hur de anpassar den gemensamt planerade undervisningen till de olika klasserna beroende på hur grupperna fungerar, deras vana vid att ta ansvar osv. Av intervjuer och observationer framkommer vidare att lärarna anpassar material och uppgifter till den enskilde eleven utifrån behov och önskemål. Det kan

handla om att tillhandahålla förenklat eller extra utmanande material och erbjudande om olika examinationsformer utifrån behov och önskemål.

Under observationerna har inspektörerna tagit del av examinationer som anpassats utifrån elevernas förutsättningar. Där har eleverna fått tillfälle att både muntligt i små grupper tillsammans med läraren få visa vad de kan samt skriftligt komplettera det muntliga. I elevintervju framkommer att eleverna på olika sätt får visa vad de kan " *kan alltid komplettera med muntligt eller skriftligt om man tycker att det är svårt*". Både lärare och elever uttrycker i intervju att det muntliga och det skriftliga väger lika tungt vid bedömning. Det framkommer även att det tillåtande klassrumsklimatet medför att eleverna frågar läraren om hjälp och att eleverna upplever att lärarna är tillgängliga även utanför lektionstid.

Elever, lärare och rektorn beskriver även att eleverna vid två tillfällen i veckan kan få extra stöd och hjälp samt utmaningar på den så kallade "SO-klubben". Under två klocktimmar i veckan finns då SO-lärarna tillgängliga för både de elever som behöver stöd och stimulans och de som behöver särskilt stöd. Lärarna uttrycker att " *de elever som vill ha, behöver, ytterligare utmaningar kommer också på klubb. De som klarar målen jagar jag inte men jag kan uppmuntra och erbjuda. Peppar dem att utmana sig själv, få dem att utveckla sitt arbete. De har ett val på ett annat sätt än de som behöver jagas för att de ska nå målen.*" Då har lärarna också stora möjligheter att hjälpa varandra med exempelvis bedömning. Lärarna uttrycker också att de har goda möjligheter att hjälpa elever med funktionsnedsättningar. I elevenkäten uppger 91 procent av eleverna att det stämmer helt och hållet/ganska bra att läraren hjälper mig i skolarbetet så mycket jag behöver.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att aspekten *individanpassning, stöd och utmaningar* uppvisar mestadels starka sidor. I huvudsak är arbetsuppgifterna och det sätt de genomförs på tankemässigt utvecklande. Eleverna får stöd och utmaningar. Svaren i elevenkäten angående elevernas påverkan på vad de ska arbeta med på lektionerna indikerar dock att lärarna ytterligare kan förtydliga på vilket sätt eleverna påverkar undervisningens innehåll och arbetssätt.

2.4. Återkoppling och reflektion över lärandet

Exempel på indikatorer vid granskningen

- läraren använder sig av formativ bedömning under lektionen

- läraren ger eleverna tillfälle att reflektera över undervisningen och sitt lärande i förhållande till kunskapskraven

Skolinspektionens bedömning

Granskningen visar att lärarna följer upp hur eleverna arbetar med olika uppgifter. Vid gruppdiskussioner går lärarna alltid runt till grupperna, lyssnar och ställer utvecklande frågor för att föra elevernas diskussioner och samtal vidare. Lärarna sammanfattar också tillsammans med eleverna både de helklass- och gruppdiskussioner som observeras. Detta gör lärarna dels för att låta eleverna ta del av varandras resonemang, dels stämna av att de förstått uppgiften och fånga upp eventuella frågor som dyker upp. Utifrån lektionsobservationer och intervjuer med lärare och elever bedömer Skolinspektionen att lärarna har god kännedom om varje enskild elevs kunskapsutveckling. I intervju säger lärarna också att för några elever behöver de ha tätare uppföljningar än för andra i syfte att säkerställa att eleven är på rätt väg. *"Vissa elever har vi logg på". "Vi gör små anteckningar efter diskussioner."* Det framgår också av både lektionsobservationer och intervjuer med lärare och elever att examinationstillfällena är en del av lärandet. Examinationsformerna anpassas också därför i hög grad till elevernas önskemål och behov. Lektionsobservationer visar vidare att elever uppmuntras att uttrycka sig både muntligt och skriftligt och eleverna ges möjlighet att visa vad de kan på det sätt de själva tycker är mest rättvisande. Eleverna uppmuntras också att komplettera examinationen för att utvecklas ytterligare. Både lärare och elever uttrycker att det muntliga och det skriftliga väger lika tungt vid examination. I enkäten framkommer att 78 procent av eleverna anser att det stämmer helt och hållet/ganska bra att SO-läraren tydligt visar vad eleven gjort bra och vad som kan bli bättre. Lika stor andel elever anser att läraren lär eleverna att ge feedback till andra på ett bra sätt. Det innebär att cirka var femte elev inte tycker att lärarna är bra på visa vad som kan bli bättre och lär dem ge feedback på ett bra sätt. Inspektörerna kan konstatera att detta inte harmoniserar med de lektioner som observerats. Inspektörernas intryck är att lärarna på ett tydligt sätt visar eleverna vad de gjort bra och vad som kan bli bättre. Skolan behöver följa upp och utvärdera vad som ligger bakom enkätsvaret.

På en del lektioner påminner lärarna hela elevgruppen om de kunskapskrav och långsiktiga mål de arbetar mot och hänvisar till den pedagogiska planeringen för området som varje elev har tillgång till via sin mail. När läraren går runt och hjälper enskilda elever får de också hjälp med vad de kan tänka på för att utvecklas vidare i förhållande till förmågor och kunskapskrav. På en del lektioner stämmer lärarna också av med eleverna hur arbetet gått. I intervjuer

med rektorn och lärarna framgår att formativ återkoppling är ett utvecklingsområde som SO-lärarna arbetar med att utveckla tillsammans med övriga lärare på skolan.

I intervju med elever beskriver de att utvärdering kan ske muntligt och ibland skriftligt. *"Mest muntligt, vi diskuterar vad som var roligt och vad som kan förändras". "De tar hand om våra åsikter"*. I intervju med lärarna uttrycker de att eleverna gör utvärderingar, ibland i form av gruppdiskussioner i helklass eller enkäter. Inspektörerna ser också exempel på att eleverna får utvärdera examinationsformen skriftligt i anslutning till att gruppseminarier genomförts. I utvärderingen får eleverna bland annat uppskatta och utvärdera sitt resultat och sin egen insats avseende de ämnesspecifika förmågorna i historia.

I enkäten framgår att 78 procent av eleverna anser att det stämmer helt och hållet/ganska bra med att lärarna frågar eleverna vad som varit bra och dåligt med undervisningen när de är klara med ett arbetsområde.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att aspekten *återkoppling och reflektion över lärandet* uppvisar fler starka än svaga sidor. Lärarna ger eleverna tillfällen att både muntligt och skriftligt reflektera över undervisningen och sitt lärande i förhållande till kunskapskrav och ämnesspecifika förmågor. Lärarna kan dock ytterligare förbättra arbetet med att ge eleverna formativ återkoppling på lektionerna vad de behöver utveckla för att nå lärandemålen.

3. Ämnesspecifika undervisningskvaliteter

Aspekter vid granskningen

- Ämnesspecifika förmågor
- Undervisningsmaterial
- Systematisk uppföljning
- Särskilt stöd
- Ämnesövergripande undervisning och samordning av ämnesområden

3.1. Ämnesspecifika förmågor

Utgångspunkt vid granskningen

- läraren ger eleverna förutsättningar att utveckla ämnesspecifika förmågor (de långsiktiga målen) i respektive SO-ämne

Skolinspektionens bedömning

Utifrån de dokument inspektörerna tagit del av från Nya Läroverket framgår att undervisningen i SO-ämnena är upplagd utifrån det centrala innehållet, de ämnesspecifika förmågorna och kunskapskraven även om de ämnesspecifika förmågorna inte är tydligt framskrivna. De båda lärarna planerar tillsammans men anpassar planering, arbetsuppgifter och arbetssätt till respektive undervisningsgrupp. Lärarna uppger också att de även under ett pågående arbetsområde stämmer av och justerar planeringens innehåll och upplägg utifrån feedback om elevers behov och intresse. *"Planeringarna utgår från syftesbeskrivningarna, det centrala innehållet och kokas ner till det eleverna behöver. Ibland får man gå in och redigera under resans gång om man ser att det inte landar rätt"*.

Granskningen visar att samtliga lektioner som Skolinspektionen observerat tar sin utgångspunkt i kursplanernas centrala innehåll. Årskurs 7 arbetar med området *"Klimat och väder, hållbar utveckling, Gradnät och kartans uppbyggnad"* ett område som ingår i det centrala innehållet *Livsmiljöer och Geografins metoder, begrepp och arbetssätt* i ämnet geografi. I årskurs 9 arbetar de med *"Människan i krig"*, ett tematiskt arbetsområde med samtliga fyra SO-ämnena, svenska och engelska. Arbetet pågår i 12 veckor och innehåller flera delexaminationer i SO samt examinationer i svenska och engelska. Vid Skolinspektionens besök vid skolan arbetade de företrädesvis med den del inom arbetsområdet som handlar om förintelsen med innehåll från det centrala innehållet *Imperialism och världskrig, cirka 1800-1950* i ämnet historia och delvis med det centrala innehållet *"Etik"* i religionskunskap.

Området *"Klimat och väder, hållbar utveckling, Gradnät och kartans uppbyggnad"* behandlas enbart inom ämnet geografi och Skolinspektionen konstaterar att fokus riktas mot två ämnesspecifika förmågor: *analysera hur naturens egna processer och människors verksamheter formar och förändrar livsmiljöer i olika delar av världen och göra geografiska analyser av omvärlden och värdera resultaten med hjälp av kartor och andra geografiska källor, teorier, metoder och teknik*.

Området *"Människa i krig"* är som tidigare nämnts ett ämnesövergripande arbetsområde som tar upp och behandlar ämnesspecifika förmågor i respektive ämne. De båda observerade elevgrupperna arbetar utifrån samma planering men med lite olika upplägg. Under de observerade lektionerna riktades fokus mot samtliga ämnesspecifika förmågor i ämnet historia och lärarna ger i arbetsuppgifterna eleverna goda förutsättningar att *använda en historisk referensram som innefattar olika tolkningar av tidsperioder händelser, gestalter, kulturmöten*

och utvecklingslinjer, att kritiskt granska, tolka och värdera källor som grund för att skapa historisk kunskap, att reflektera över egen och andras användning av historia i olika sammanhang och utifrån olika perspektiv, och att använda historiska begrepp för att analysera hur historisk kunskap ordnas, skapas och används. I ämnet religionskunskap ges eleverna goda förutsättningar att utifrån det centrala innehållet, Etik förutsättningar att analysera hur religioner påverkar och påverkas av förhållanden och skeenden i samhället, att reflektera över livsfrågor och sin egen och andras identitet, och att resonera och argumentera kring moraliska frågeställningar och värderingar utifrån etiska begrepp och modeller.

På lektioner som inspektörerna observerar förekommer muntliga inslag i relativt hög grad även om årskurs 9 är inne i ett skede av arbetsområdet som handlar om att individuellt eller i grupp fördjupa sig i några frågor som de sedan redovisar både muntligt och skriftligt. Exempelvis får eleverna i helklass resonera om hur det kan komma sig att fångar i koncentrationsläger under andra världskriget hjälpte till att gasa ihjäl medfångar. De diskuterar också hur det kan komma sig att man blir rasist utifrån lärarens kommentar "*barn föds inte till rasister men de kan bli det på vägen. Håller ni med om det?*" De resonerar också om hur långt en människa kan gå, hur ond en människa kan bli. Vidare resonerar de kring frågan om likheter och skillnader mellan förintelsen och folk mord begångna i exempelvis Rwanda och Kambodja. I elevenkäten uppger 90 procent av eleverna att det stämmer helt och hållet/ganska bra att lärarna skapar en undervisningsmiljö där det känns bra att diskutera och argumentera om olika frågor.

I elevenkäten uppger drygt 87 procent av eleverna att lärarna helt och hållet/ganska bra lär eleverna nya begrepp som hör ihop med SO-ämnet de läser. Klassrumsobservationer visar att lärarna är väl förberedda och att de går igenom, förklarar och diskuterar ämnesspecifika begrepp. I huvudsak använder lärarna ett språk där det råder god balans mellan elevernas förkunskaper och att införa nya begrepp som specificerar ämneskunskaper.

Skolan har från och med starten av höstterminen 2012 en så kallad en till en lösning med IT. Det vill säga, alla elever har en egen dator eller skrivplatta vilket enligt elevintervju bland annat medfört att "*nu kan vi använda den hela tiden, det behövs. Arbetet kan bli typ tre gånger så stort eftersom vi kan använda den hela tiden.*" I elevenkäten svarar drygt 87 procent av eleverna att det stämmer helt/ganska bra att de lär sig att söka efter information på flera olika sätt. På samtliga observerade lektioner används datorer och läsplattor och lärarna uppmärksammar elever både i helklass och enskilt att vara källkritiska. Under

lektionsobservationerna ser Skolinspektionen vid ett flertal tillfällen lärare som uppmanar elever att vara källkritiska. De kan exempelvis säga: *"Vem har skrivit? Varför? Motivera och argumentera varför du använder den källan"* I intervju uppger elever att lärarna är väldigt noga med att eleverna ska tänka källkritiskt när de använder internet och elever säger att *"vi uppmanas att vara kritiska och lär oss hur vi ska göra för att vara kritiska. Tänka, är det vinklat, eller? Nationalencyklopedin, vi uppmanas använda den och andra säkra sidor."* I elevenkäten uppger drygt 84 procent av eleverna att de helt och hållet/ganska bra lär sig att fundera över om det jag läser eller hör alltid är sant.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att granskningsområdet *undervisningen inriktas på att låta eleverna utveckla ämnesspecifika förmågor inom ramen för SO-ämnenas centrala innehåll* uppvisar mestadels starka sidor. Fokus i lärarnas arbete är att stimulera eleverna att utveckla ämnesspecifika förmågor såsom analys, tolkningar, slutsatser och reflektion. Detta sker med det centrala innehållet i de olika ämnena som utgångspunkt. Uppgifterna är ofta inriktade på att eleverna ska fundera över och resonera om samband, likheter/skillnader eller orsaker och konsekvenser i förhållande till olika teman och arbetsområden inom SO-ämnena. Eleverna ges möjlighet att lära sig att söka efter information på flera olika sätt och att vara källkritiska.

3.2. Undervisningsmaterial

Exempel på indikatorer vid granskningen av frågeställningen

- undervisningsmaterial i form av exempelvis, uppgifter, instuderingsfrågor, övningar, prov m.m. är utformade så att de skapar förutsättningar att stimulera eleverna att utveckla de ämnesspecifika förmågor som är framskrivna i kursplanernas för de enskilda SO-ämnena

Skolinspektionens bedömning

Granskningen av ett urval av skriftliga uppgifter och prov i SO-ämnena samt lektionsobservationer och intervjuer visar att undervisningen i hög grad bygger på övningar och uppgifter som stimulerar eleverna att utveckla sin analytiska, kommunikativa och begreppsliga ämnesspecifika förmågor. Många övningar har syftet att låta eleverna resonera, reflektera, analysera, se samband, skaffa sig en egen ståndpunkt, argumentera och kommunicera. I elevintervju framförs exempelvis att *"lärare tycker det är viktigt att analysera och dra slutsatser. De förklarar hur man gör på ett bra sätt. Går igenom och jämför och pratar om varför."*

Samtliga elever i årskurs 7 – 9 har tillgång till en personlig dator eller surfplatta sedan höstterminen 2012. Det är enligt både rektorn och lärarna främst SO-

lärarna som drivit igenom detta. I intervju säger lärarna att en anledning är att *"vi vill jobba med det aktuella som hänt men också med källkritik"*. Lärarna menar också att deras arbete underlättas genom att de kan *"scanna och maila till elever så de har dokument och information nära. Face-time innebär att en elev kan vara med fast man är förkyld. Eleverna kan exempelvis redovisa med hjälp av en film"*. Lärarna säger vidare att: *"Just nu försöker vi få dem, eleverna, att använda Ical som ett sätt att planera och lägga upp sitt arbete. Veckobrev på mail och hemsida skickas hem en gång i veckan till alla klasser."* Elevernas datorer/läsplattor används också som stöd vid muntliga examinationer och all skriftlig examination lämnas in digitalt.

Både lärare och elever uppger att de ofta för källkritiska resonemang i samband med att eleverna söker information på internet. Eleverna är också väl medvetna om att alla webbplatser inte är lika tillförlitliga.

Eleverna har tillgång till sina läroböcker både i pappersform och digitalt. Alla som vill kan också få tillgång till läroböckerna i form av digital ljudbok. Lärarna ser också till att det till varje arbetsområde finns tillgång till böcker som passar i olika svårighetsgrader för att passa olika elevers behov av stöd och utmaningar.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att granskningsområdet *använder lärarna undervisningsmaterial som stimulerar elevernas användning av de ämnesspecifika förmågorna inom ramen för SO-undervisningen* uppvisar mestadels starka sidor. Lärarna använder undervisningsmaterial som skapar förutsättningar att stimulera eleverna att utveckla de ämnesspecifika förmågor som anges i kursplanerna.

3.3. Systematiskt kvalitetsarbete

Exempel på indikatorer vid granskningen

- skriftligt omdöme i SO-ämnena är dokumenterade i elevens IUP i förhållande till de ämnesspecifika förmågor som undervisningen ska bidra till att utveckla
- skolan i sitt systematiska kvalitetsarbete planerar, följer upp och utvecklar undervisningen i SO-ämnena på grupp- och skolnivå

Skolinspektionens bedömning

Granskningen visar att lärarna följer upp elevernas kunskapsutveckling och resultat på individnivå med hjälp av bland annat individuella utvecklingsplaner och skriftliga omdömen i de fyra SO-ämnena i förhållande till de ämnes-

specifika förmågorna och kunskapskraven. En formativ bedömning av elevernas kunskapsutveckling sker också i viss utsträckning i samband med olika uppgifter och examinationer. I intervjuer med rektorn och lärarna framkommer att hela skolan håller på att utveckla den formativa återkopplingen till eleverna i syfte att ge eleverna mer tydlig formativ bedömning på deras arbeten.

Av intervjuer med rektorn och lärarna framgår att lärarna också följer upp och analyserar undervisningen på grupp och ämnesnivå, både enskilt och tillsammans. Både rektorn och lärarna uppger dock att systematiken kan bli bättre.

Lärarna uppger i intervju att de ständigt, tillsammans och enskilt, utvärderar sin undervisning. När de märker att det inte blir som de tänkt när de planerat, är det undervisningen som rannsakas och förändras. Detta förhållningssätt leder till ständig utveckling av undervisningen. De säger exempelvis att *"utvärderingar har inneburit att upplägg inför nästa gång vi ska jobba med ett speciellt arbetsområde påverkas. Exempelvis har vi ändrat upplägget för "människan i krig". Tidigare fick eleverna läsa en skönlitterär bok om förintelsen men de och vi upplevde att det tog lång tid, var svårt mm så nu fick det bli en film i stället"*.

I en utvärdering gjord av SO-lärarna, framkommer bland annat att eleverna når bättre resultat i slutbetygen i samhällskunskap och historia än i religionskunskap och geografi. Den analys de kommer fram till handlar om att lärarna i undervisningen i årskurs 9 fokuserar på arbetsområden i just historia och samhällskunskap vilket kan bidra till att religionskunskap och geografi kommer mer i bakvattnet. *"Detta tror vi beror mycket på att vi arbetar om andra världskriget i momentet "Människan i krig" under en stor del av åk 9 och flera elever väljer att fördjupa sig inom ett område kopplat till världskriget i sitt fördjupningsarbete, vetenskapligt skrivande."*

Lärarna uppger att de tänkt mer på att lyfta fram samtliga ämnen i årskurs 9 för att få en bättre balans och att detta påverkat resultaten något men påpekar också att resultaten varierar på grund av andra orsaker. Skolinspektionen kan konstatera att de resultat lärarna analyserat inte är färska och att 2012 års officiella resultat visar annan fördelning. Se vidare under rubriken Bakgrundsuppgifter Nya Läroverket.

Rektorn har tidigare efterfrågat en skriftlig utvärdering av SO-lärarna vart annat år. Från och med i år uppger rektorn att en sådan redogörelse ska sammanställas och lämnas in till honom varje år, med utgångspunkt i Skolverkets Allmänna råd om kvalitetsarbete.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att granskningsområdet *följer skolan systematiskt upp hur undervisningen utvecklar elevernas användning av de ämnesspecifika förmågorna* uppvisar fler starka än svaga sidor. Lärarna följer upp elevernas kunskapsutveckling på individnivå. Planering, uppföljning och utveckling av undervisningen sker även på grupp- och ämnesnivå. Utifrån analyser har rektorn och lärarna vidtagit åtgärder för att utveckla undervisningen. Skolan behöver dock förbättra systematiken i kvalitetsarbetet.

3.4. Särskilt stöd

Exempel på indikatorer vid granskningen av frågeställningen

- elever som riskerar att inte nå kunskapskraven har åtgärdsprogram
- elev som har åtgärdsprogram får sitt särskilda stöd tillgodosett på ett sätt som stimulerar eleven att utveckla de ämnesspecifika förmågor som krävs för att nå kunskapskraven

Skolinspektionens bedömning

Granskningen visar att det på skolan finns några elever som riskerar att inte nå kunskapskraven i SO-ämnena. Det framgår av intervjuer med elever, lärare, rektorn, lektionsobservationer och examinationer att lärarna inom ramen för den individualiserade undervisningen även anpassar undervisningen för elever i behov av särskilt stöd. Skolan har också valt att ha små elevgrupper, mellan 14 och 23 elever, för att läraren ska ha möjlighet att kunna ge särskilt stöd inom klassens ram. Lektionsobservationer visar att elever med behov av särskilt stöd under lektionen får stöd på olika sätt. Exempelvis har elever tillgång till olika typer av digitala lärverktyg som är lättillgängliga i elevens personliga bärbara dator/läsplatta, anpassade uppgifter och Inspektörerna ser under observationerna exempel på hur lärare motiverar och stöttar elever med olika svårigheter individuellt. I lärarintervju framkommer att lärarna har det stöd de behöver av rektor och elevhälsoteam för att kunna stötta elever i behov av särskilt stöd. Vidare säger lärarna att de har de hjälpmedel och resurser de behöver samt att de får kompetensutveckling när de behöver det. Elever i behov av särskilda hjälpmedel har tillgång. Eleverna uppger i intervju att den som behöver särskilt stöd får hjälp om de vill.

De åtgärdsprogram som Skolinspektionen tagit del av är av generell karaktär och Skolinspektionen konstaterar att de inte beskriver åtgärder som är kopplade till de ämnesspecifika förmågor som eleven behöver utveckla för att uppnå

kunskapskraven. Av intervjuer med såväl rektorn som lärare bekräftas att åtgärdsprogrammen brister i detta avseende.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att granskningsområdet *får elever som riskerar att inte nå de grundläggande kunskapskraven i de samhälls-orienterande ämnena det särskilda stöd som de har rätt till* uppvisar fler starka än svaga sidor. Skolan behöver dock utveckla åtgärdsprogrammen så att de utformas efter varje elevs individuella behov och har en tydlig koppling till de ämnesspecifika förmågorna och kunskapskraven i kursplanerna.

3.5. Ämnesövergripande undervisning och samordning av ämnesområden

Exempel på indikatorer vid granskningen av frågeställningen

- Förekomsten av ämnesövergripande undervisning
- Förekomsten av samordning av ämnesområden

Skolinspektionens bedömning

Granskningen visar att SO-undervisningen i årskurs 7 på Nya Läroverket huvudsakligen är ämnesuppdelad, det vill säga att varje ämne läses för sig. I årskurs 8 och 9 genomför lärarna en undervisning som i allt högre grad integreras i tematiska områden med flera SO-ämnen och ibland i samverkan med svenska och engelska. Detta är en medvetet val lärarna gör. Det finns en ambition hos SO-lärarna och rektorn att undervisningen i högre grad ska vara ämnesövergripande. I intervjuer framkommer att samverkan med andra ämnen i år sker i mindre omfattning än tidigare och anledningen till det uppges var lärarbyten i några ämnen. I elevenkäten uppges ca 83 procent av eleverna att det stämmer helt och hållet/ganska bra att undervisningen ibland handlar om mer än ett SO-ämne. I elevintervju framkommer att elever tycker lite olika om ämnesövergripande undervisning: *”Roligt med flera ämnen tillsammans, det är bättre, ett nytt sätt att arbeta på. Kan ibland bli långtråkigt att göra samma på alla lektioner. Om man ska jobba med samma sak hela dagen.”*

Syftet med den ämnesövergripande undervisningen, som också ingår i skolans visioner om god pedagogik är, enligt rektorn och lärarna, att ge eleverna en möjlighet att uppfatta större kunskapsområden som en helhet. De uttrycker också att de behöver samverka och samarbeta för att hinna med hela det centrala innehållet.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att granskningsområdet *ämnesevergripande undervisning och samordning av ämnesområden* uppvisar mestadels starka sidor. På Nya läroverket finns en tydlig strävan mot ämnesevergripande undervisning och samordning av ämnesområden med syfte att eleverna ska ges möjlighet att uppfatta större kunskapsområden som en helhet.

Bakgrundsuppgifter om kvalitetsgranskningen

Kvalitetsgranskningen av samhällsorienterande ämnen för årskurserna 7–9 genomförs i sammanlagt 16 kommunala skolor och 9 fristående skolor. När kvalitetsgranskningen av samhällsorienterande ämnen för årskurserna 7–9 är genomförd redovisas de samlade resultaten i en övergripande kvalitetsgranskningsrapport. De skolor som ingått i granskningen bildar en referensram och en möjlighet till jämförelse med förhållanden på andra skolor. Det enskilda beslutet kan därmed sättas in i ett större sammanhang.

Bakgrundsuppgifter om Nya Läroverket

Nya Läroverket är en fristående skola i Luleå kommun. Skolan hade vid granskningen 401 elever.

Vid skolan finns två lärare i SO-ämnena i årskurserna 7–9. Båda lärarna är utbildade grundskollärare för senare år respektive årskurserna 4–9 i samtliga SO-ämnena.

Nya Läroverkets kunskapsresultat är överlag mycket goda. De senaste fem läsåren nådde i stort sett samtliga elever i årskurs 9 målen i samtliga SO-ämnena. I slutbetyget år 2012 hade 23,3 procent av eleverna betyget Mycket väl godkänt (MVG) i historia medan motsvarande resultat i samhällskunskap var 13,3 procent. I jämförelse med riket är det en större andel elever som når målen i SO-ämnena. Andelen elever som når MVG i historia är större vid Nya läroverket, 23,3 procent jämfört med riket, 19,5 procent. I ämnena samhällskunskap och geografi är det en lägre andel elever som når MVG på Nya Läroverket än i riket medan resultaten i religionskunskap ligger på samma nivå som i riket. Andelen pojkar som når MVG i de fyra SO-ämnena är genomgående betydligt lägre i jämförelse med pojkarna i riket. Ingen pojke når det

högsta betygssteget i geografi och samhällskunskap. I årskurs 8 hade ingen elev betyget A i något av SO-ämnena vårterminen 2012.

Syfte och frågeställningar

Det övergripande syftet med Skolinspektionens ämnesgranskningar är att belysa och bedöma om undervisningen överensstämmer med läroplanens och kursplanernas mål och riktlinjer och om undervisningen bedrivs på ett effektivt sätt, det vill säga bidrar till att elevernas kunskaper utvecklas så långt som möjligt inom ramen för givna mål.

I denna granskning riktas särskilt fokus mot arbetet med att ge eleverna förutsättningar att utveckla de förmågor som kursplanerna i SO-ämnena syftar till samt hur undervisningen i SO-ämnena är organiserad så att eleverna får möjlighet att uppfatta större kunskapsområden. I granskningen är följande preciserade frågeställningar centrala:

Inriktas undervisningen mot att låta eleverna utveckla ämnesspecifika förmågor?

Använder lärarna undervisningsmaterial som stimulerar eleverna att utveckla ämnesspecifika förmågor?

Följer skolan systematiskt upp hur undervisningen utvecklar elevernas användning av de ämnesspecifika förmågorna?

Får elever som riskerar att inte nå de grundläggande kunskapskraven i SO-ämnena det särskilda stöd som de har rätt till?

Förekommer ämnesövergripande undervisning inom ramen för SO-ämnena?

Förekommer samordning av undervisningen mellan SO-lärare och/eller mellan SO-lärare och lärare i andra ämnen?

Utöver ovanstående frågeställningar granskas även allmänna undervisningskvaliteter. Granskningen genomförs genom att följande aspekter på undervisningens kvalitet belyses:

Trygg, stödjande och uppmuntrande lärandemiljö

Tydlighet i mål och innehåll

Individanpassning, stöd och utmaningar

Återkoppling och reflektion över lärandet

Metod och material

Valet av metoder utgår från det övergripande syftet med ämnesgranskningar och den aktuella granskningens frågeställningar samt aspekter på allmänna undervisningskvaliteter. De observationsscheman, elevenkäter och intervjuguider som används har utarbetats med utgångspunkt i forskning, Skolinspektionens tillsyn och kvalitetsgranskningar, skollagen och Lgr 11 (läroplan och kursplanerna i de samhällsorienterande ämnena). Nedan beskrivs de metoder som kompletterar och förstärker varandra för att besvara projektets frågeställningar.

Dokumentstudierna ger en inblick i skolans organisation och arbete med SO-ämnena. Resultat från elevernas betygsresultat i SO-ämnena, lärarnas utbildning och kompetensutveckling, hur skolan arbetar utifrån styrdokumenten när det gäller SO-undervisningen, vilka undervisningsmaterial, övningar, uppgifter och prov lärarna använder sig av samt hur man systematiskt arbetar med att följa upp, utvärdera och utveckla SO-undervisningen undersöks genom dokumentstudier. Dokumentstudierna förbereder även inspektörerna för skolbesöket och ger underlag för att ställa frågor.

Genom strukturerade lektionsobservationer granskas undervisningens kvalitet när det gäller arbetet med att skapa förutsättningar att stimulera eleverna att utveckla ämnesspecifika förmågor samt skapa allmänna undervisningskvaliteter. Klassrumsobservationer är en viktig metod för att kunna se samspillet mellan lärare, elev och lektionens innehåll. Observationerna ger underlag för att besvara projektets frågeställningar men också hur läroplanens och kursplanens mål och riktlinjer avspeglas i undervisningen. Varje observerad lektion bedömdes utifrån flera olika aspekter av kvaliteten på undervisningen. För varje aspekt finns en eller flera bakomliggande indikatorer vilka konkretiseras i ett observationsschema i form av goda exempel. Bedömningen av varje kvalitativ aspekt är ett snittvärde av bedömningen av aspektens indikatorer i undervisningskvaliteterna, dvs. av de som varit möjliga att observera under den aktuella lektionen. Indikatorerna bedöms på en skala 1-4: 1=i mycket låg grad eller inte alls, 2=i ganska låg grad, 3=i ganska hög grad, 4=i mycket hög grad. Om en indikator inte gick att värdera eller inte var relevant i sammanhanget för en aspekt bedömdes den inte.

Läraren ska i förväg ge observatörerna uppgifter om vilket elevsammansättningen i klassen och uppgifter om det finns elever i klassen som riskerar att inte nå kunskapskraven i ett eller flera SO-ämnen samt om det finns åtgärdsprogram upprättade för elever som riskerar att inte nå kunskapskraven och om

det finns elever i klasserna som har funktionsnedsättningar. Under lektionsobservationerna värderas ett antal kriterier, kopplade till kunskapskraven, som kan anses vara värderas som goda exempel på positiva exempel på ämnesspecifika förmågor. Allt detta inom ramen för SO-ämnenas centrala innehåll. Observationerna av hela lektioner utförs av två inspektörer som under lektionen för löpande anteckningar. I direkt anslutning till lektionen fyller inspektörerna i ett observationsschema. I samband med klassrumsobservationerna intervjuas undervisande lärare efter lektionen, eller efter en serie av lektioner inom ett sammanhållet ämnesområde, utifrån en frågeguide. Observationerna är också ett underlag för elev- och lärarintervjuerna.

Intervjuer med elever, lärare och rektor ger tillsammans med övriga metoder en helhetsbild av SO-undervisningen i skolan av de faktorer som kan ha betydelse för lärandet. Frågor om undervisningsstrategier, syfte/kunskapskrav, centralt innehåll, stöd och stimulans, samverkan och samordning av undervisningen, kompetens och erfarenhet samt hur skolan systematiskt planerar, genomför och utvecklar undervisningen i SO-ämnena är viktiga för att komplettera det inspektörerna sett i undervisningen och i dokumenten. Såväl elever som lärare och rektor kommer att, vid intervjuerna, få besvara frågor utifrån ett frågeformulär. Samtliga lärare som undervisar elever i årskurserna 7–9 i de samhällsorienterande ämnena på aktuell skola intervjuas i en gruppintervju. Elever till intervjuerna väljs ut från de klasser som observeras. Både pojkar och flickor ska ingå. Medverkan är frivillig.

Elevenkäter ska ses som en metod att få kompletterande svar på de centrala frågeställningarna. Enkäterna kan ge exempel på vilka förmågor eleverna får möjlighet att utveckla i SO-undervisningen, om undervisningen sker utifrån elevernas erfarenhet, intresse och behov samt om eleverna får stöd, stimulans och utmaningar i sitt lärande. Dessutom kan det ge en bild av om svaren skiljer sig åt mellan pojkar och flickor. Webbenkäten genomförs innan skolbesöket och omfattar samtliga elever i årskurserna 7-9 i varje skola. Enkäter till lärare och rektor används inte.

Bakgrundsuppgifter

Kommun: Skola: Årskurs/-er:	Observation nr: Datum: Total lektionstid enligt schema (min):	
Lärarens utbildning:	Behörig lärare:	J/N
	Lärarerfarenhet (antal år):	
	Antal elever i klassen/gruppen:	
Lärarens kompetensutveckling i ämnet de senaste två åren:	Antal närvarande elever:	
	Antal elever som riskerar att inte uppfylla kunskapskraven eller nå lägst betyget E:	
	Antal elever med åtgärdsprogram i ämnet:	
Kommentar:		
Inspektörernas namn:		

Undervisningsmönster

Vilken typ av undervisningsmönster förekom under den observerade under lektionen? Markera med kryss i högerspalten. Ringa in det alternativ som dominerade.

Form		Förekomst
A	Elevaktiv helklassundervisning	
B	Elevpassiv helklassundervisning	
C	Läraraktiv handledning vid individuellt arbete, par- eller grupparbete	
D	Lärarpassiv handledning vid individuellt arbete, par- eller grupparbete	
E	Annat: <i><Ange vad></i>	

Läromedel

Vilka läromedel användes under lektionen? Markera med kryss i högerspalten.

Läromedel		Förekomst
A	Lärobok/övningsbok i ämnet eller andra facktexter	
B	Skönlitterära texter	
C	Audiovisuellt material (Videoband, DVD-skivor, videoklipp från internet eller liknande)	
E	Internet / Pedagogiska dataprogram	
G	Material skapade av läraren specifikt för denna lektion	
H	Föremål och realia som elever eller lärare tagit med	
I	Andra läromedel: <i><Ange vad></i>	

Tidsanvändning

Hur stor del av den totala lektionstiden ägnades åt följande...

	Aktivitet	Del av lektionstiden (ange i minuter)
A	Upprätthålla ordningen (dvs. förlorad tid vid disciplinära problem)	
B	Organisation (dvs. otydliga instruktioner som måste repeteras, förlorad tid vid utdelning av material, övergångar mellan lektioner, övergångar mellan lektionsinslag) eller administration (närvarokontroll, allmän skolinfo etc)	
C	Undervisningstid ("effektiv tid")	
D	Kunskapsuppföljning i form av skriftliga prov eller tester (ingår i effektiv undervisningstid – här anges dock andel av den totala lektionstiden)	
	Kommentar:	

Kursplanefokus

I vilken utsträckning behandlades nedanstående kursplaneområden? Markera med kryss i högerspalten.
 Ringa in det alternativ som dominerade.

	Centralt innehåll enligt kursplanen	Förekomst
A	G: Livsmiljöer	
B	G: Geografins metoder, begrepp och arbetssätt	
C	G: Miljö, människor och hållbarhetsfrågor	
D	H: Forna civilisationer, från förhistorisk tid till cirka 1700	
E	H: Industrialisering, samhällsomvandling och idéströmningar, cirka 1700-1900	

F	H: Imperialism och världskrig, cirka 1800-1950	
G	H: Demokratisering, efterkrigstid och globalisering, cirka 1900 till nutid	
H	H: Hur historia används och historiska begrepp	
I	R: Religioner och andra livsåskådningar	
J	R: Religion och samhälle	
K	R: Identitet och livsfrågor	
L	R: Etik	
M	S: Individer och gemenskaper	
N	S: Information och kommunikation	
O	S: Rättigheter och rättsskipning	
P	S: Samhällsresurser och fördelning	
Q	S: Beslutsfattande och politiska idéer	
R	Ö: Annat innehåll	

Undervisningens allmänna kvaliteter

För bedömningen av varje indikator och den sammanfattande bedömningen används följande skala:

1= i mycket låg grad eller inte alls   2= i ganska låg grad   3= i ganska hög grad   4= i mycket hög grad

0= går inte att värdera eller är inte relevant i sammanhanget. Kommentera i så fall varför.

Indikator: Läraren ...			Värde	Goda exempel: Läraren ...
1. Trygg, stödjande och uppmuntrande lärandemiljö	1	... skapar en positiv atmosfär		... talar till eleverna på ett positivt sätt ... visar värme och empati mot alla elever ... skapar ett tillåtande klimat och strävar efter att eleverna ska känna sig trygga ... ser till att eleverna vågar ta risker och göra försök - misstag ses som tillfällen till lärande
	2	... bemöter eleverna med respekt och främjar respekt mellan eleverna		... lyssnar på vad eleverna har att säga, låter eleverna tala till punkt ... bemöter elevernas åsikter med intresse, allvar och respekt ... uppmuntrar eleverna att lyssna på varandras åsikter med intresse, allvar och respekt ... ingriper vid nedsättande uttryck mellan elever, negativa kommentarer, suckar, blickar etc. ... ser till att eleverna kan utföra sina arbetsuppgifter utan att störas av kamrater
	3	... har positiva förväntningar på eleverna och stöttar deras självförtroende		... ger eleverna talutrymme och uppmuntrar dem att delta i samtal i grupp eller helklass ... ger konstruktiv feedback på elevernas inspel och ansträngningar ... uppmuntrar eleverna att göra sitt bästa och att våga sätta högre ... visar positiva förväntningar på elevernas förmåga ... värdesätter och visar respekt för alla elevers arbetsinsatser ... bemöter på ett konstruktivt sätt elever som förefaller passiva eller oengagerade i olika aktiviteter
	4	... skapar motivation inför olika aktiviteter		... bidrar till positiva förväntningar, nyfikenhet, handlingsberedskap hos eleverna ... sätter in uppgifter i ett för eleven angeläget sammanhang ... anknyter till aktuella samhällsfrågor eller livet utanför skolan ... ger eleverna möjlighet att välja bland uppgifter med olika innehåll inom det aktuella kunskapsområdet ... tydliggör kunskapsmål ... bryter vid behov ned övergripande mål i hanterliga delmål ... använder moderna lärverktyg

Sammanfattande bedömning (skala 1-4):

Kommentar:				
Indikator: Läraren ...			Värde	Goda exempel: Läraren ...
2. Tydlighet i mål och innehåll	5	... genomför en genomtänkt lektionsstart		... välkomnar eleverna och gör en tydlig lektionsstart ... anger målen för lektionen utifrån övergripande mål och kunskapskrav ... presenterar aktiviteterna som ska ske under lektionen och syftet med dessa ... sätter in lektionen i ett större sammanhang, gör en koppling till tidigare lektioner eller till andra ämnesområden
	6	... genomför en välstrukturerad lektion		... ger lektionen ett logiskt flöde där uppgifter tydligt hör ihop med inledande genomgångar och kunskapsmål ... skapar överblick och sammanhang ... skapar variation och balans mellan lärarledda genomgångar och elevaktivitet ... ser till att eleverna har tydliga uppgifter och roller i gruppaktiviteter ... ser till att övergången mellan planerade aktiviteter genomförs utan att ordningen störs
	7	... ger tydliga beskrivningar och förklaringar		... förklarar hur enskilda moment och uppgifter hör ihop med lektionens övergripande kunskapsmål ... använder ett språk eleverna förstår ... skapar en balans mellan mer avancerade uttryck och mer vardagsnära språk, mellan abstrakt och konkret ... använder olika hjälpmedel och/eller exempel från vardagslivet för att förtydliga
	8	... kontrollerar att eleverna förstått		... ställer utvecklande frågor för att få en bild av elevernas förståelse ... låter någon elev inför hela klassen eller elever gruppvis summera kontentan ... går runt bland eleverna/grupperna för att fånga upp deras förståelse
Sammanfattande bedömning (skala 1-4):	9	... gör ett tydligt sammanfattande lektionsslut		... avslutar lektionen på ett planerat sätt ... gör en sammanfattning av lektionsinnehållet ... gör en anknytning till nästa lektion ... anknyter till något annat relevant sammanhang
	Kommentar:			

Indikator: Läraren ...			Obs-värde	Goda exempel: Läraren ...
3. Individanpassning, stöd och utmaningar	10	... ser till att arbetet under lektionen är tankemässigt utvecklande		... ställer öppna frågor där svaret inte är givet ... ger eleverna möjlighet att tänka efter innan de yttrar sig ... hjälper eleverna att utveckla sina utsagor och argumentation med hjälp av uppföljande frågor ... använder sig endast undantagsvis av korta kontrollfrågor eller fråga-svarsmönster (dvs. IRE-mönster som inte gynnar elevernas förståelse och kunskapsutveckling) ... ger eleverna möjligheter att reflektera och problematisera, i grupp eller enskilt ... ger eleverna uppgifter som stimulerar deras egen aktivitet ... ger eleverna stöd genom att visa på och låta dem utveckla olika lärandestrategier
	11	... anpassar undervisning till eleverna i gruppen		... tar sin utgångspunkt i elevernas erfarenheter och tidigare lärande ... varierar sin undervisning för att möta elever med olika förförståelse och kunskapsnivå ... varierar lärverktygen för att möta elevernas behov och intressen ... ser till att eleverna får uppgifter som är utmanande utifrån deras förutsättningar ... ger eleverna uppgifter "utan tak", dvs. av sådan art att eleverna på olika sätt kan fördjupa sig och aktivt arbeta med dem under hela den avsatta tiden
	12	... ser till att elever med behov av stöd under lektionen får sådant		... ser till att det inte råder någon osäkerhet om när och hur eleverna kan få hjälp med sitt arbete under lektionen ... ger eleverna möjligheter att hjälpa varandra ... ger vid behov elever möjlighet att träna och ägna mer tid åt olika moment och aktiviteter ... ger eleverna tillgång till de lärverktyg och hjälpmedel de behöver ... använder IT för att underlätta elevernas lärande
Sammanfattande bedömning (skala 1-4):				
Kommentrar:				

Indikator: Läraren...			Värde	Goda exempel: Läraren...
4. Återkoppling och reflektion över lärandet	13	... använder sig av formativ bedömning under lektionen		... följer upp hur eleverna arbetar med olika uppgifter och ger eleverna konstruktiv och uppgiftsorienterad feedback ... använder arbetsmetoder där elevernas arbeten processas (redovisas och bearbetas) ... ger eleverna återkoppling om <i>vad</i> de behöver utveckla och <i>hur</i> de kan gå tillväga för att uppfylla kunskapskraven
	14	... ger eleverna tillfälle att reflektera över undervisningen och sitt lärande i förhållande till kunskapskraven		... samtalar med eleverna, eller låter eleverna samtala, om lärandet i undervisningen ... samtalar med eleverna, eller låter eleverna samtala, om arbetsprocesserna ... låter eleverna skriftligt utvärdera lektionens innehåll och form ... låter eleverna få träning i att själva reflektera över och utvärdera sitt lärande
Sammanfattande bedömning: (Skala 1-4)				
Kommentrar:				

Ämnesspecifika kvaliteter

Indikator: Läraren ...		Värde	Goda exempel: Läraren ser till att eleverna får...
5. Ämnesspecifika förmågor			
Geografi	... ger eleverna förutsättningar att analysera hur naturens egna processer och människors verksamheter formar och förändrar livsmiljöer i olika delar av världen		... resonera om jordytans förändringar, natur- och kulturlandskap, naturresurser och befolkningsfördelning, och efterhand i resonemang om orsaker till och konsekvenser av befolkningsfördelning, migration, klimatförändringar och geografiska mönster av handel och kommunikation. ... använda geografiska begrepp allt mer funktionellt.
	... ger eleverna förutsättningar att utforska och analysera samspel mellan människa, samhälle och natur i olika delar av världen		... resonera om jordytans förändringar, natur- och kulturlandskap, naturresurser och befolkningsfördelning, och efterhand i resonemang om orsaker till och konsekvenser av befolkningsfördelning, migration, klimatförändringar och geografiska mönster av handel och kommunikation. ... använda geografiska begrepp allt mer funktionellt.
	... ger eleverna förutsättningar att göra geografiska analyser av omvärlden och värdera resultaten med hjälp av kartor och andra geografiska källor, teorier, metoder och tekniker		... i fältstudier och andra undersökningar använda olika geografiska källor, metoder, tekniker och verktyg på ett funktionellt sätt. ... visa ett allt större djup i sin kritiska granskning av källor. ... öva sig på att säkrare ange lägen på och storleksrelationer mellan olika geografiska objekt, först i Europa och efterhand även i andra världsdelar.
	... ger eleverna förutsättningar att värdera lösningar på olika miljö- och utvecklingsfrågor utifrån överväganden kring etik och hållbar utveckling		... öva sig på att komma fram till välgrundade förslag på lösningar, först i frågor om miljöetiska val i vardagen och ojämlika levnadsvillkor i världen och successivt i olika ekologiska, ekonomiska och sociala hållbarhetsfrågor.

<i>Historia</i>	... ger eleverna förutsättningar att använda en historisk referensram som innefattar olika tolkningar av tidsperioder, händelser, gestalter, kulturmöten och utvecklingslinjer	... visa ökat djup i sina resonemang om orsaker till och konsekvenser av samhällsförändringar och människors levnadsvillkor och handlingar under olika tidsperioder. ... undersöka och beskriva allt mer komplexa samband mellan olika tidsperioder. ... öva sig på att uttrycka allt mer välgrundade hänvisningar till det förflutna, först i resonemang om samtiden och efter hand även i resonemang om framtiden.
	... ger eleverna förutsättningar att kritiskt granska, tolka och värdera källor som grund för att skapa historisk kunskap	... öva sig på att dra allt mer välgrundade slutsatser om levnadsvillkor utifrån historiskt källmaterial. ... öva på att få ett allt större djup i sin kritiska granskning av källor
	... ger eleverna förutsättningar att reflektera över sin egen och andras användning av historia i olika sammanhang och utifrån olika perspektiv	... öva på att få ökat djup i sina resonemang, först om likheter och skillnader mellan olika historiska framställningar och efter hand om hur historia har använts och kan användas för olika syften
	... ger eleverna förutsättningar att använda historiska begrepp för att analysera hur historisk kunskap ordnas, skapas och används	... öva sig på att klara av en funktionell användning av historiska begrepp i flera olika sammanhang
<i>Religionskunskap</i>	... ger eleverna förutsättningar att analysera kristendomen, andra religioner och livsåskådningar samt olika tolkningar och bruk inom dessa	... öva sig på djupare resonemang om likheter och skillnader, först mellan några religioner och efterhand även inom dem. ... visa på samband mellan världsreligionernas centrala tankegångar, urkunder och konkreta religiösa uttryck och handlingar.
	... ger eleverna förutsättningar att analysera hur religioner påverkar och påverkas av förhållanden och skeenden i samhället	... jämföra kristendomens betydelse i Sverige förr och nu och ... undersöka den ömsesidiga påverkan mellan religion och samhälle och beskriver allt mer komplexa samband.
	... ger eleverna förutsättningar att reflektera över livsfrågor och sin egen och andras identitet	... öva sig på olika sätt att föra resonemang om hur livsfrågor skildras och vad religioner och andra livsåskådningar kan betyda för olika människor och deras identitet.
	... ger eleverna förutsättningar att resonera och argumentera kring moraliska frågeställningar och värderingar utifrån etiska begrepp och modeller	... visa ökat djup i sina resonemang om moraliska frågor och värderingar ... använda etiska begrepp, och successivt även etiska modeller, i sina resonemang.
	... ger eleverna förutsättningar att söka information om religioner och andra livsåskådningar och värdera källornas relevans och trovärdighet	... söka och använda olika källor på ett allt mer funktionellt sätt. ... visa ett allt större djup i sin kritiska granskning av information och källor.

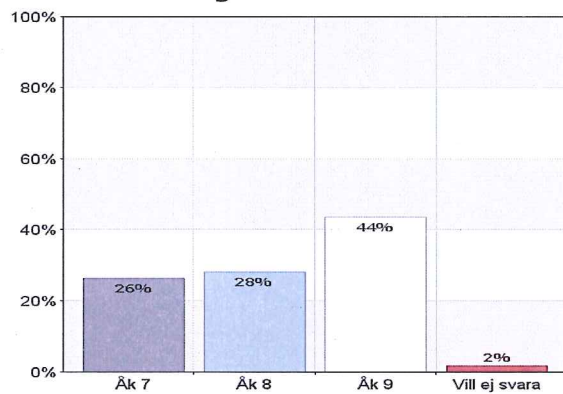
Samhällskunskap		... ger eleverna förutsättningar att analysera samhällsstrukturer med hjälp av samhällsvetenskapliga begrepp och modeller		... analysera och beskriver allt mer komplexa samband inom, och efterhand även mellan, olika samhällsstrukturer. ... använda begrepp och successivt även modeller i sina beskrivningar.
		... ger eleverna förutsättningar att reflektera över hur individer och samhällen formas, förändras och samverkar		... visa ett ökat djup i sina resonemang om hur individer och samhällen påverkar och påverkas av varandra.
		... ger eleverna förutsättningar att analysera och kritiskt granska lokala, nationella och globala samhällsfrågor ur olika perspektiv		... visa ett allt större djup i sina undersökningar och resonemang om samhällsfrågor, först utifrån något perspektiv och successivt utifrån flera olika perspektiv. ... värdera och uttrycker ståndpunkter med allt mer välgrundade resonemang och argument
		... ger eleverna förutsättningar att uttrycka och värdera olika ståndpunkter och argumentera utifrån fakta, värderingar och olika perspektiv		... visa ett allt större djup i sina undersökningar och resonemang om samhällsfrågor, först utifrån något perspektiv och successivt utifrån flera olika perspektiv. ... värdera och uttrycker ståndpunkter med allt mer välgrundade resonemang och argument
		... ger eleverna förutsättningar att reflektera över mänskliga rättigheter samt demokratiska värden, principer, arbetssätt och beslutsprocesser		... göra vidare utblickar över olika delar av världen. ... visa ett ökat djup i sina resonemang om demokratiska rättigheter och skyldigheter och gemensamt beslutsfattande.
		... ger eleverna förutsättningar att söka information om samhället från medier, internet och andra källor och värdera deras relevans och trovärdighet		... söka och använda olika källor på ett allt mer funktionellt sätt. ... visa ett allt större djup i sin kritiska granskning av information och källor.
Sammanfattande bedömning: (Skala 1-4)				
Kommentar:				

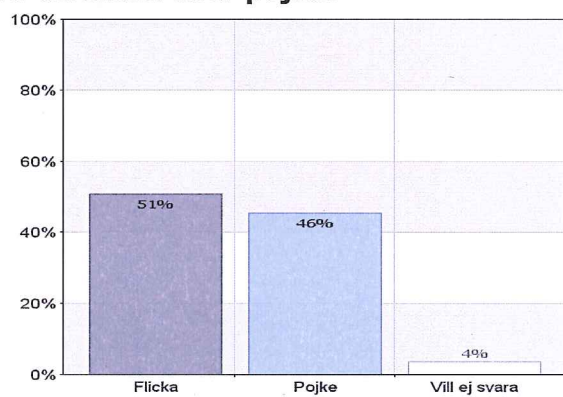
Resultatsammanställning
elevenkät
Nya Läroverket årskurs 7-9

	Svarsfrekvens
Total	83,3% (110/132)

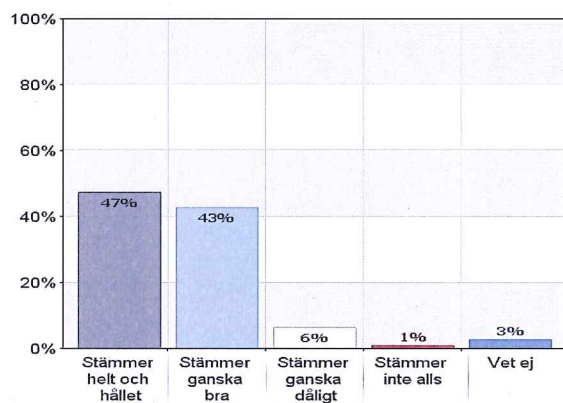
Vilken årskurs går du i?

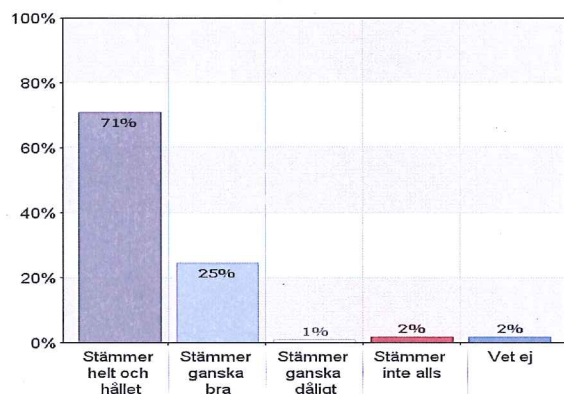
Är du flicka eller pojke?

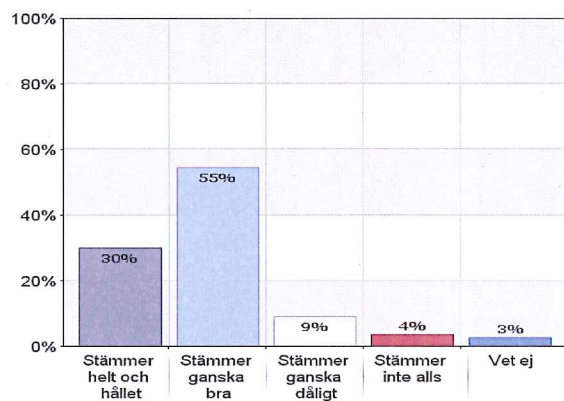
Min/a SO-lärare...

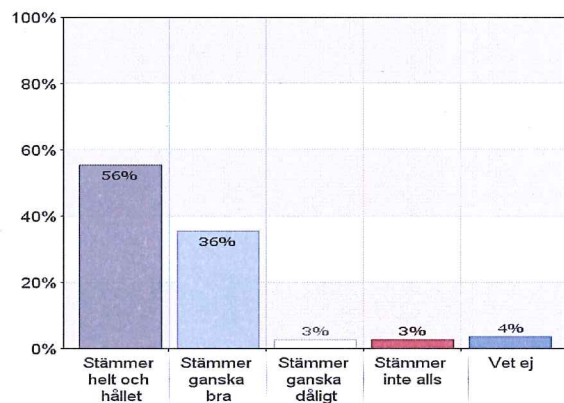
... uppmuntrar oss elever att svara på frågor även om vi inte är säkra på att svaret är rätt

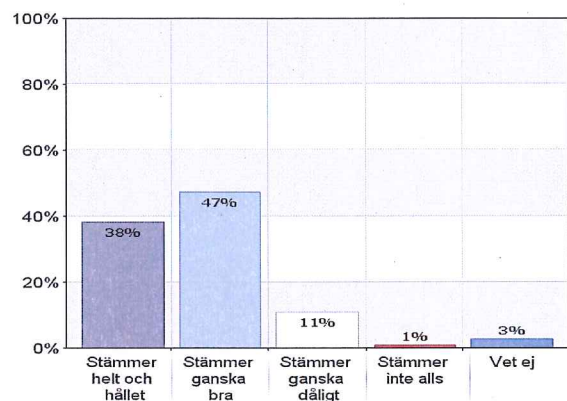
...är tydlig med att han/hon tror på att jag kan lära mig

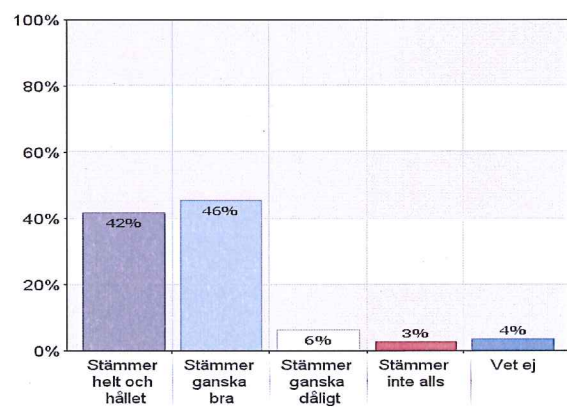
... ser till att det är studiero på lektionerna

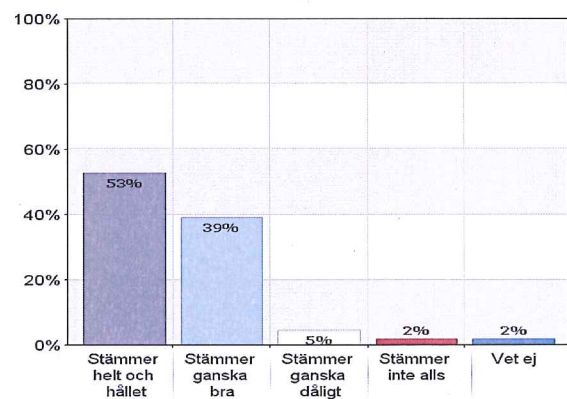
... bryr sig om hur det går för mig

... förklarar på ett tydligt sätt varför vi ska göra en viss uppgift

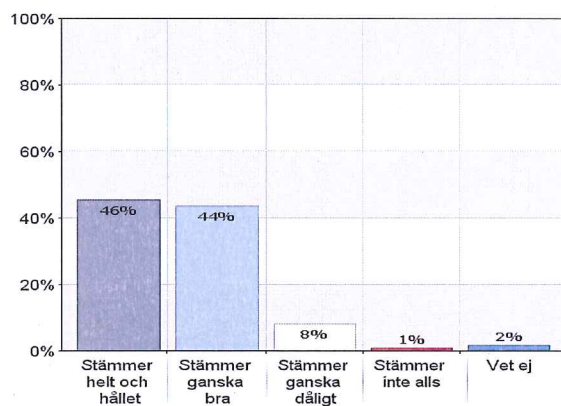

... lär mig nya begrepp (ord) som hör ihop med SO-ämnet vi läser

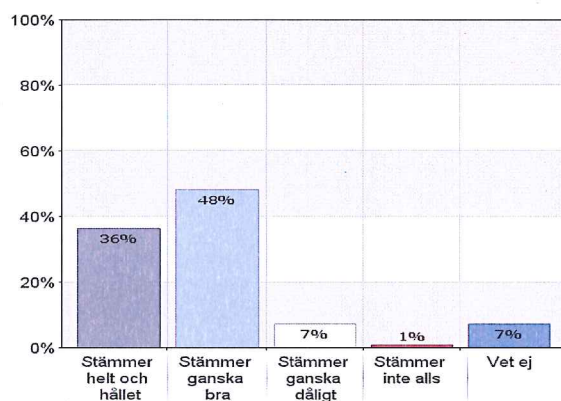

... uppmuntrar oss elever att säga vad vi tycker

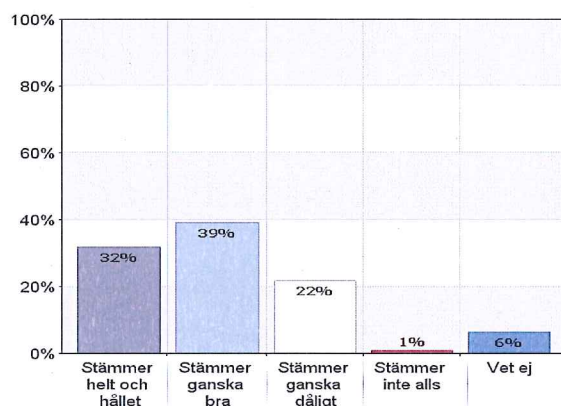
Min/a SO-lärare ...

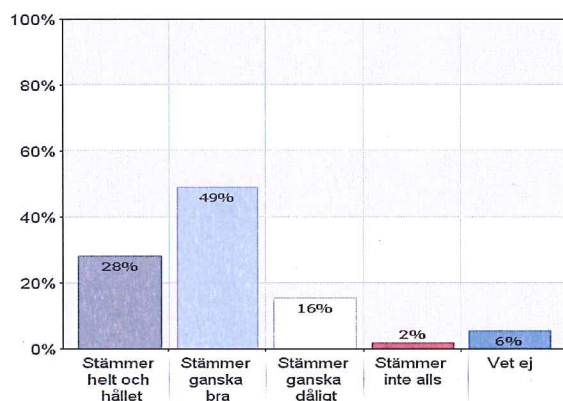
... ger tydliga instruktioner till hur jag ska genomföra min uppgift

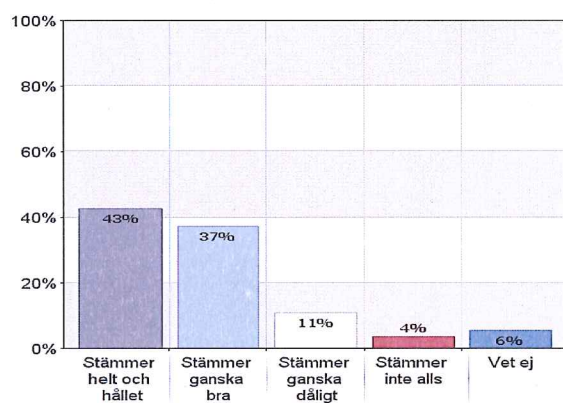
... hjälper mig att på egen hand klara av de utmaningar jag har i skolarbetet

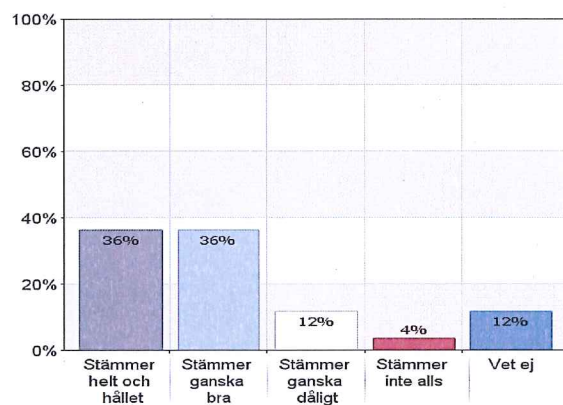
... påminner oss regelbundet om vilka målen med SO-undervisningen är

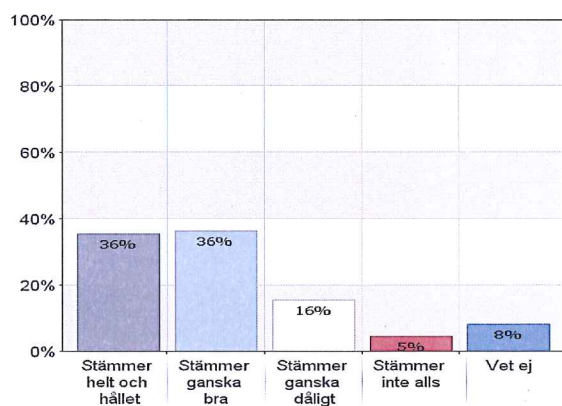
... lär mig hur jag kan ha nytta av internet i mina SO-studier

... försäkrar sig om att jag förstått vad det är jag ska göra med uppgiften

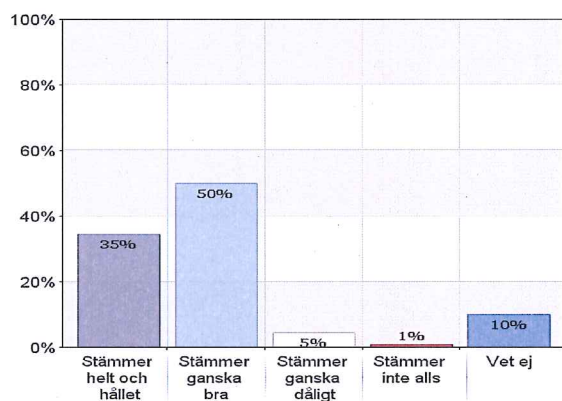

... berättar för hela klassen om goda exempel på lösningar som vi elever kommer på

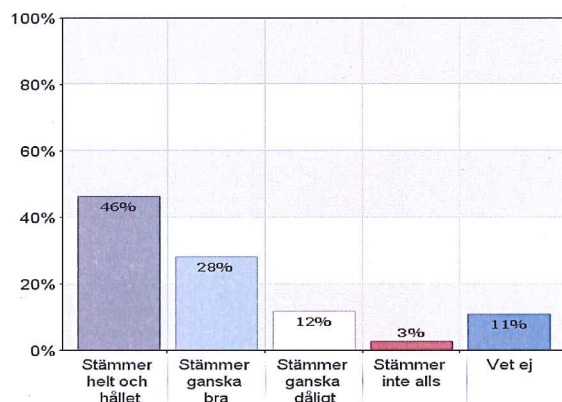

... talar om för mig på vilket sätt jag behöver utveckla mig för att nå målen

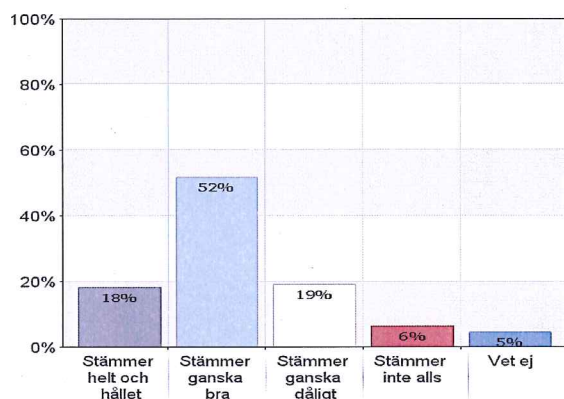
På SO-lektionerna...

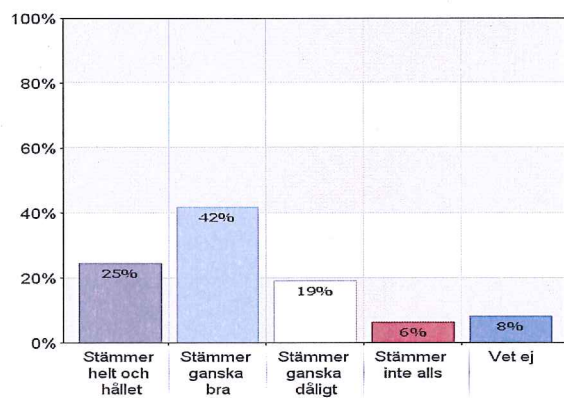
... får jag själv välja hur jag vill lösa min uppgift

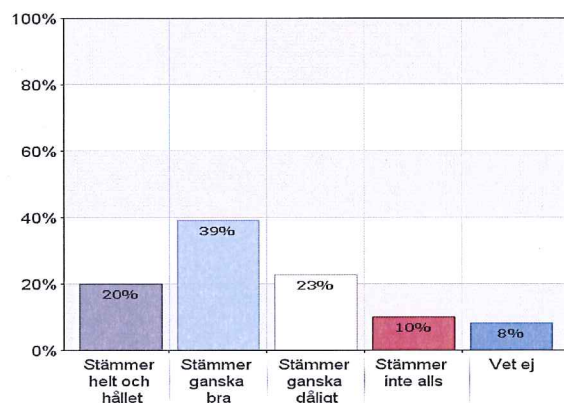
... finns det olika hjälpmedel jag kan använda mig av om jag behöver (t ex talböcker, hörselkåpor eller IT-baserade hjälpmedel)

... har jag studiero

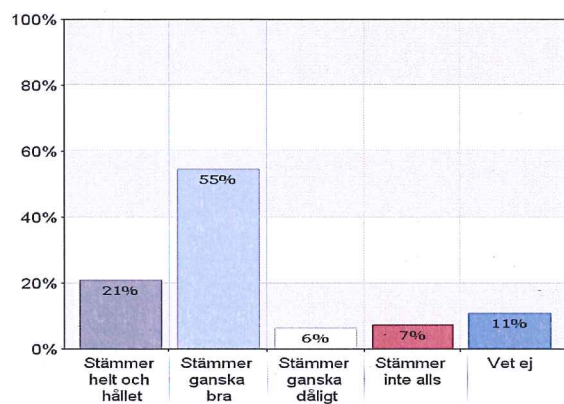

... knyter undervisningen an till mina erfarenheter och intressen

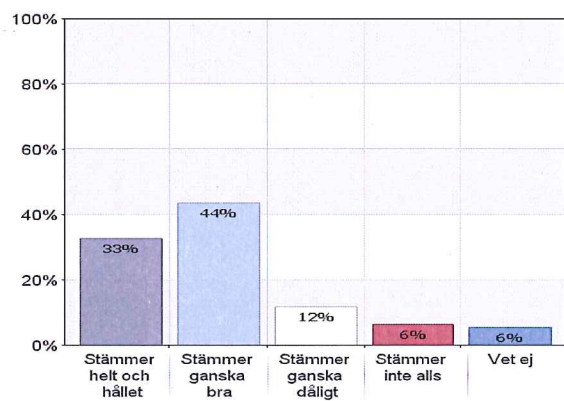

... är vi elever med och påverkar vad vi ska arbeta med på lektionen

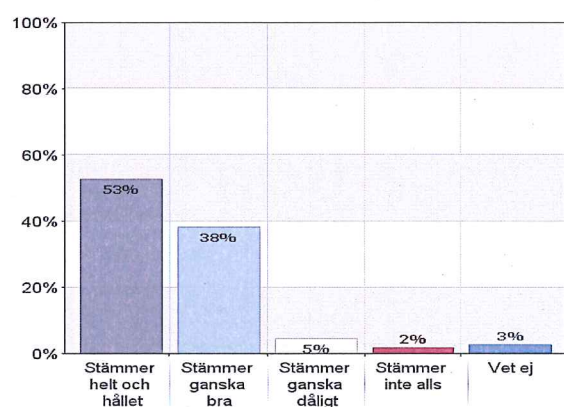
Min/a SO-lärare...

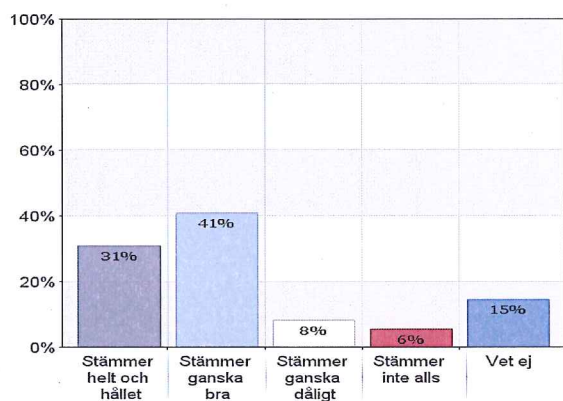
... vet vad jag kan om SO och ger mig uppgifter som är lagom svåra

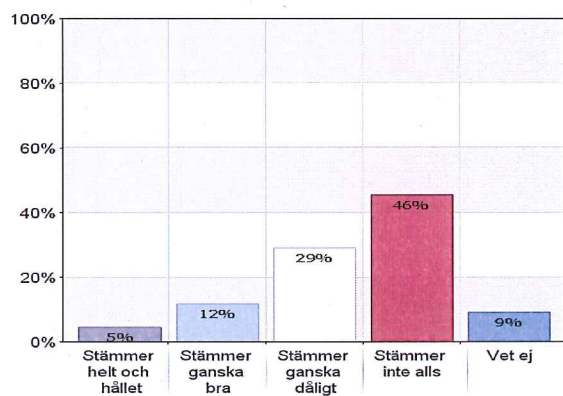
... är bra på att göra skolarbetet roligt

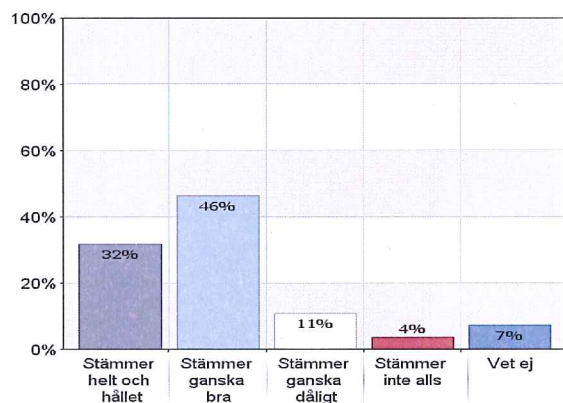
... hjälper mig i skolarbetet så mycket som jag behöver

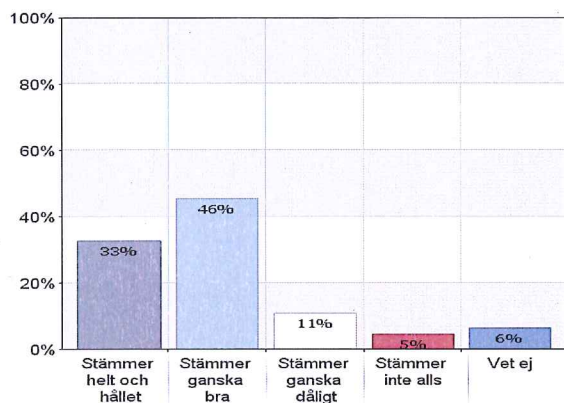
... får mig att klara av saker jag inte trodde jag kunde

... ger mig för enkla arbetsuppgifter

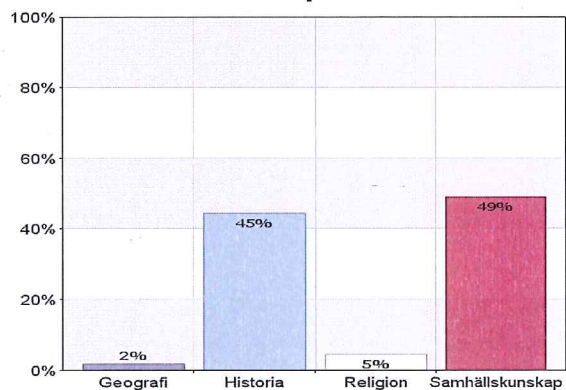

... visar mig tydligt vad jag gjort som är bra och vad som kan bli bättre

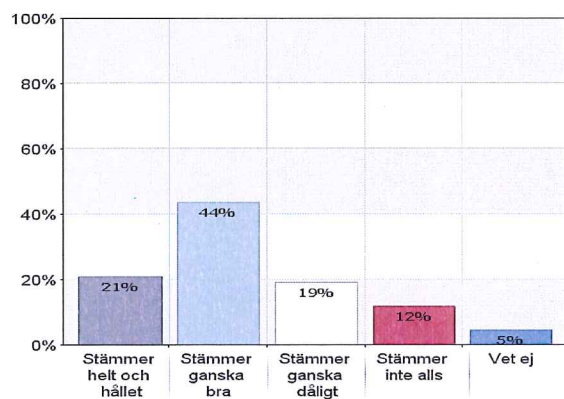
... lär oss elever att ge feedback till andra på ett bra sätt (till exempel när vi har grupparbeten)

Vilket ämne hade du på din senaste SO-lektion?

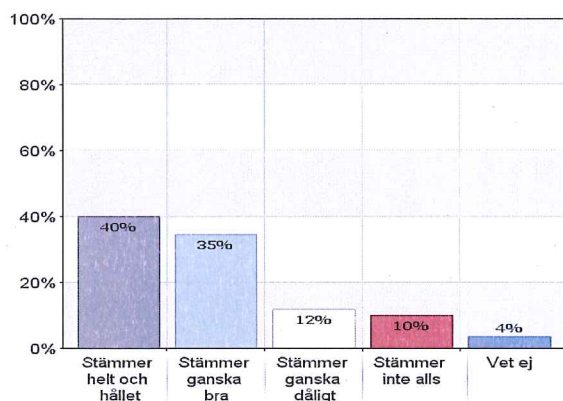

Hur väl tycker du att följande påståenden stämmer om undervisningen på din senaste SO lektion?

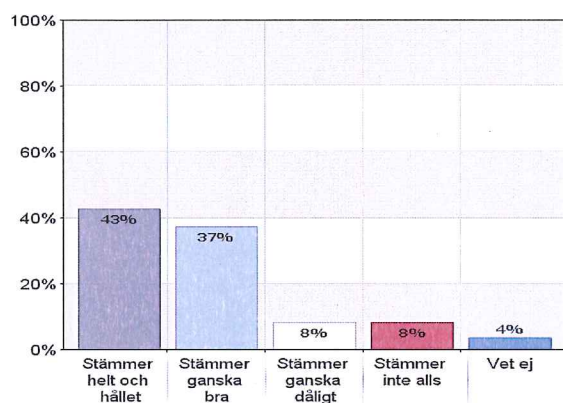
Undervisningen i SO-ämnet är ...

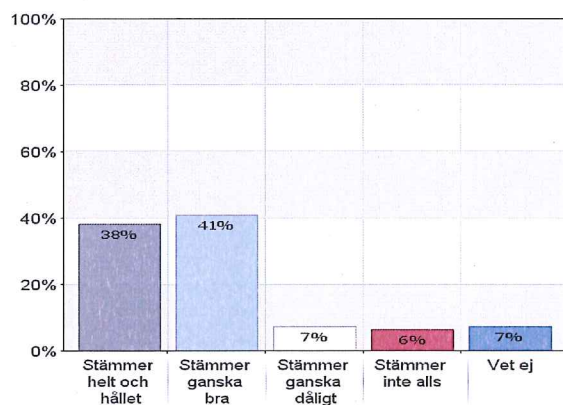
... roligt

... intressant

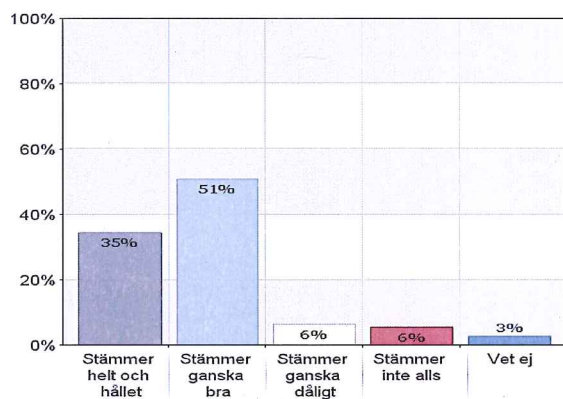

... viktigt

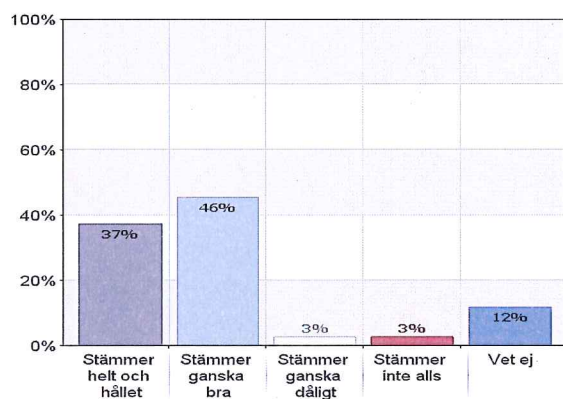

... användbart

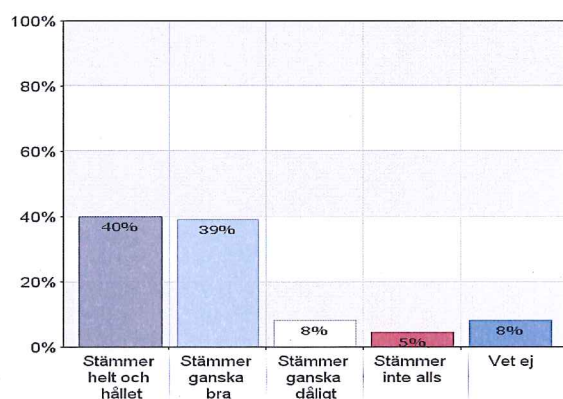
Undervisningen i SO-ämnet jag hade senast ...

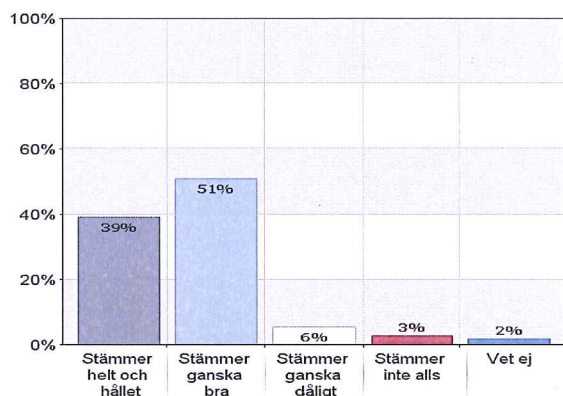
... är lätt att följa med i

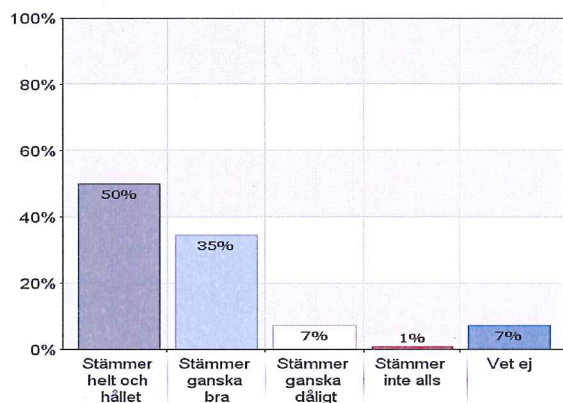
... kan ibland också handla om något av de andra SO-ämnena

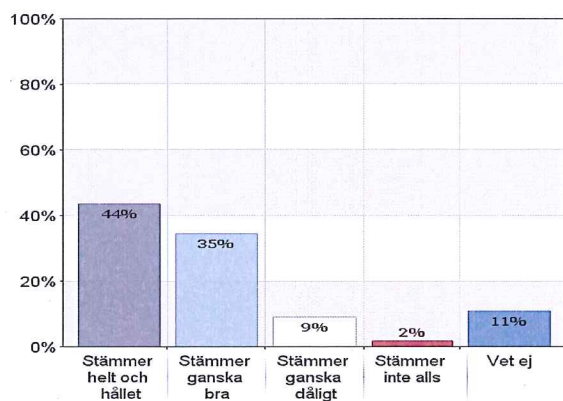
... hjälper mig att förstå hur samhället fungerar Min x-ämneslärare...

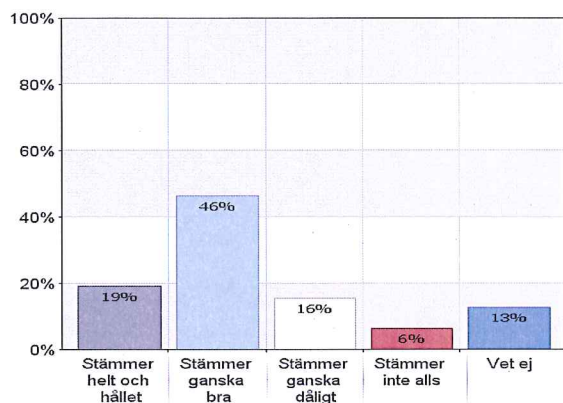
... skapar en undervisningsmiljö där det känns bra att diskutera och argumentera om olika frågor

... lär mig att fundera över om det jag läser eller hör alltid är sant

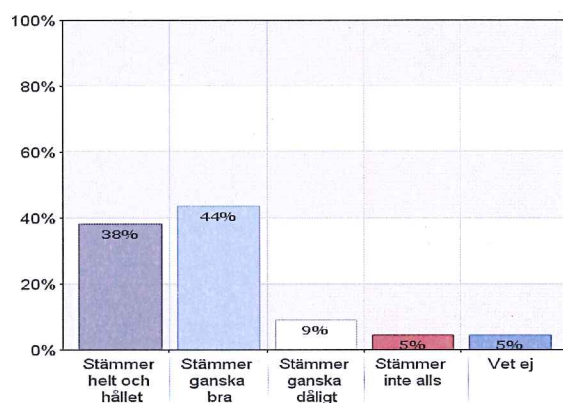

... utmanar mig att tänka kring sådant som jag tar för givet (t ex demokrati och yttrandefrihet)

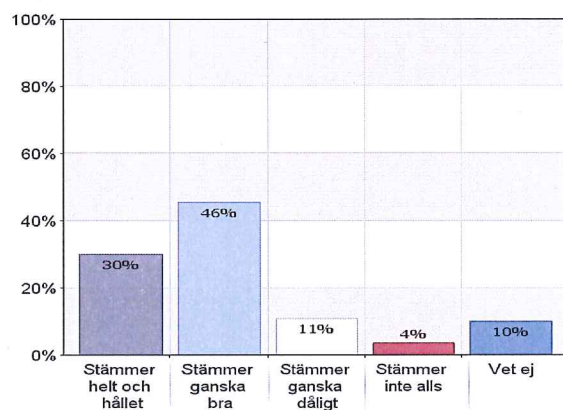

... frågar oss elever vad som varit bra och dåligt med undervisningen när vi är klara med ett arbetsområde

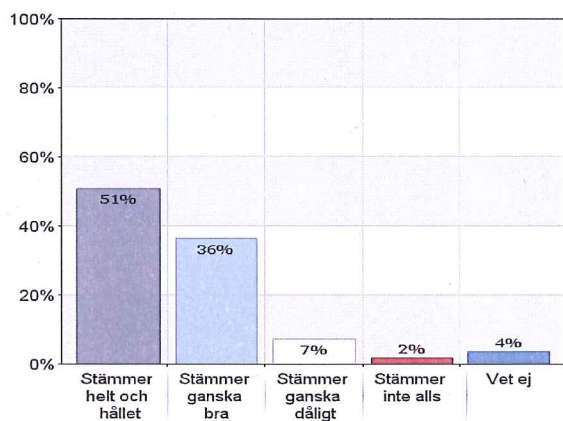
På lektionerna i det SO-ämne vi hade senast ...

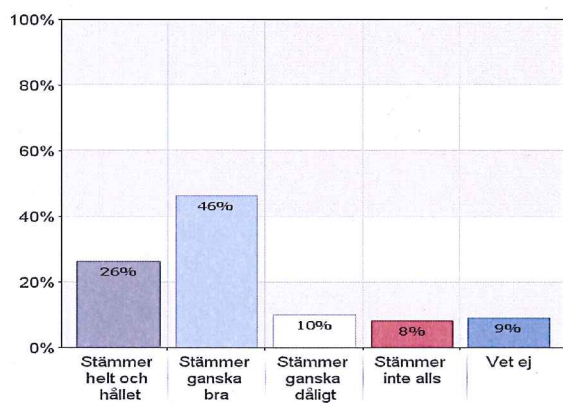
... får vi diskutera och debattera olika frågor

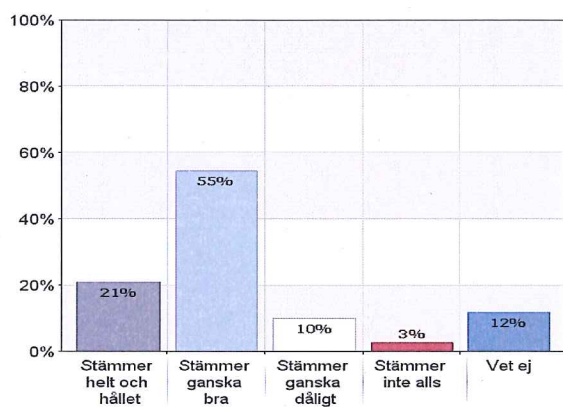
... får jag lära mig att argumentera för min sak

... lär jag mig att söka efter information på flera olika sätt (t ex via internet, på biblioteket mm)

... får jag öva på att sätta mig in i hur andra tänker

Jag har nytta av mina kunskaper i SO-ämnet som vi läste senast när jag läser andra ämnen